

Asia Rakennuksen suoja

Hakija A

Annettu 13.5.1987

Tiivistelmä *A Ky:n suunnittelema yksilöllinen pientalo, talo X, oli itsenäisen luomistyön tulos ja siten tekijänoikeuslain 1 §:n nojalla suojattava teos. B:n suunnittelema ja rakennuttama rakennus poikkesi ensin mainitusta rakennuksesta vain epäolennaisessa määrin. Suunnitellessaan ja rakentaessaan rakennuksensa ilman talo X:n tekijänoikeudenhaltijoiden lupaa B oli rikkonut talo X:n tekijänoikeudenhaltijoiden oikeutta.*

SELOSTUS ASIASTA

Varkauden kihlakunnanoikeus on 10.2.1987 päivätyllä kirjeellä pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausunnon tekijänoikeuslain soveltamisesta rakennukseen.

Tekijänoikeusneuvostolle toimitetuista asiakirjoista käy selville, että Espoosta oleva A Ky on kihlakunnanoikeudessa kertonut suunnitelleensa Talo X:n, yksilöllisesti suunnitellun pientalon. Talo on rakennettu Leppävirralle Paasonkalliontielle. Yhtiö on väittänyt, että Leppävirralta oleva B on suunnitellut ja rakentanut asuinrakennuksen Leppävirralle käyttäen hyväkseen yhtiön suunnittelemaa edellä mainittua rakennusta.

Edellä mainitun johdosta A Ky on kihlakunnanoikeudessa esittämässään kanteessa vaatinut, että B veloitetaan suorittamaan yhtiölle korvauksena luvatta kopioidun rakennuksen tekijäpalkkiona 80.000 markkaa ja rakennusteoksen luvattomasta muuttamisesta vahingonkorvauksena 25.000 markkaa.

B on kihlakunnanoikeudessa selittänyt itse suunnitelleensa oman rakennuksensa. Lisäksi B on kiistänyt, että A Ky:n suunnittelema rakennus olisi TekijäL 1 §:ssä tarkoitettu tekijänoikeudellisesti suojattu teos.

Kihlakunnanoikeus on 3.2.1987 antamassaan välipäätöksessä lykännyt asian käsittelyn tekijänoikeusneuvoston lausunnon saamiseksi tekijänoikeuslain soveltamisesta kysymyksessä olevaan asiaan. Asia otetaan kihlakunnanoikeudessa uudelleen käsiteltäväksi 1.6.1987.

Tekijänoikeusneuvostolla on ollut asiaa käsitellessään käytettävänä kihlakunnanoikeudessa kertynyt aineisto.

Asiaa on tekijänoikeusneuvostossa valmisteltu jaostossa, johon ovat kuuluneet hallitusneuvos Ragnar Meinander ja professori Olof Hansson. Jaoston sihteerinä on toiminut varatuomari Marja-Leena Mansala.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt asian ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijäl 1 §:n mukaan on sillä, joka on luonut teoksen, tekijänoikeus teokseen. Lainkohdan esimerkkiluettelossa mainitaan mahdollisena suoja-kohteena mm. rakennustaiteen tuote.

Tekijänoikeuslain tarkoitus ei ole suojata ainoastaan ns. korkeakulttuurin tuotteita, vaan myös käyttötarkoituksesta riippumatta kaikkia luovan työn tuloksia.

Suojaa saadakseen on tuotteen oltava omaperäinen ja itsenäinen sen tulee ylittää ns. teoskynnys. Tuotteen tulee ilmentää tekijänsä persoonallisuutta. Mekaanisesti valmistettu tuote, joka ei mitenkään ilmennä tekijänsä persoonallisuutta tai yksilöllisyyttä, ei siten voi olla tekijänoikeudellisen suojan kohteena.

Tekijänoikeuslaki ei lähemmin määrittele teoskynnysvaatimusta. Myöskään lain esityöt (komiteamietintö 1953/5, komiteamietintö 1957/5, HE 23/1960 vp) eivät valaise teoskynnysongelmaa lähemmin.

Oikeuskirjallisuudessa on käsitelty runsaasti teoskynnysvaatimukseen liittyviä ongelmia. Eräänä määrittelynä suojan saamiseksi on esitetty, että tuotteen tulee olla sellainen, että kukaan muu kuin juuri mainittu tekijä ei olisi päätenyt identtiseen ratkaisuun. Käytännön "nyrkkisääntönä" on myös pidetty tuotteen kopiointia. Mikäli jokin tuote on kopioimisen arvoisen, on se myös tekijänoikeudellisen suojan arvoisen.

Myös rakennuksen on tekijänoikeudellista suojaa saadakseen ylitettävä teoskynnys. Suojan ulkopuolelle jäävät tällöin yksinkertaiset itsestään selvät ratkaisut.

Tekijänoikeudellisen suojan saanti ei voimassa olevan lain mukaan ole sidoksissa teoksen tekijään. Toisin sanoen kirjallisen teoksen suoja ei edellytä kirjailijaa teoksen tekijäksi eikä maalauksen suoja taidemaalaria sen tekijäksi. Myöskään rakennuksen ei tarvitse suojaa saadakseen olla

arkkitehdin suunnittelema. Tekijänoikeudelliset vaatimukset kohdistuvat itse tuotteeseen eikä tekijään.

Talo X:n osalta ovat ratkaisuaiheet varsinkin keittiön, ruokailutilan ja erkkerin sekä julkisivun osalta sellaiset, että toinen suunnittelija ei olisi itsenäisesti päätenyt täsmälleen samaan ratkaisuun.

A Ky:n suunnittelemaksi ilmoitettu Talo X on edellä olevan mukaisesti tekijänoikeudellisesti suojattu teos.

Tekijänoikeus syntyy aina luonnolliselle henkilölle tai henkilöille yhteisesti. TekijäL 27 §:n mukaan tekijänoikeus voidaan luovuttaa joko osittain tai kokonaan. Luovutuksen saajana voi olla myös yhtiö. Luovutuksen jälkeen saaja on tekijänoikeuden haltija luovutuksen edellyttämässä laajuudessa.

Tekijänoikeus tuottaa TekijäL 2 §:n mukaan yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla sen yleisön saataviin. Yksinoikeus kattaa mm. teoksen muuttamisen ja toisen tekotavan käyttämisen sen ilmentämiseksi.

Rakennuksen rakentaminen tekijänoikeudellisesti suojatun rakennuksen mukaan on kappaleen valmistamista ensin mainitusta rakennuksesta.

TekijäL 4 §:n mukaan on sillä, joka on muunnellut teosta, tekijänoikeus teokseen muunnetussa muodossa. Muuntelijan oikeus ei kuitenkaan rajoita alkuperäisen tekijän oikeutta. On syytä tässä yhteydessä huomauttaa, että lainkohdassa tarkoitettu muuntelu ei vaadi tekijänoikeudenhaltijan suostumusta, mutta muunnellun teoksen käyttäminen vaatii.

Mikäli joku on teosta vapaasti muuttaen saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäiseen teokseen.

Tekijänoikeusneuvostolle esitetyn aineiston nojalla voidaan todeta, että Talo X ja B:n suunnittelema ja rakennuttama talo poikkeavat toisistaan jonkin verran. Eroja tarkasteltaessa voidaan kuitenkin todeta, että erot ovat niin vähäisiä, että B:n rakennusta ei voida pitää uutena itsenäisenä teoksena.

Tekijänoikeuden rikkomisesta aiheutuvan korvauksen suuruuden osalta tekijänoikeusneuvosto viittaa tekijänoikeuslain rangaistus- ja korvaussäännösten muuttamisen yhteydessä annetussa hallituksen esityksessä esitettyyn (HE 32/1984 vp). Oikeuskäytännössä tuomioistuimet ovat noudattaneet käytäntöä, jonka mukaan hyvityksen ja korvauksen yhteismäärä on tavanomainen käyttömaksu kaksinkertaisena. Tältä osin tekijänoikeusneuvosto viittaa ratkaisuun KKO 1984 II 26.

Yhteenveto

Talo X on itsenäisen luomistyön tulos ja siten TekijäL 1 §:n nojalla suojattava teos. Tekijänoikeuden haltijalla on yksinoikeus määrätä teoksesta mm. valmistamalla siitä kappaleita. B:n suunnittelema ja rakennuttama rakennus poikkeaa ensin mainitusta rakennuksesta vain epäolennaisesti. Suunnitellessaan ja rakentaessaan rakennuksensa ilman Talo X:n tekijänoikeuden haltijan lupaa B on rikkonut Talo X:n tekijänoikeuden haltijan oikeutta.